

LA RESILIÈNCIA INVISIBLE

I tant que podem. De vegades és més senzill del que sembla. Tan sols hi ha que fer un còctel de gosadia, de precaució, d'humilitat i d'entusiasme. Les heroïcitats sense trellat sols cerquen una menció a la història. Però els autèntics herois són els que no han pretès ser-ho mai. Deia Estellés:

*(...)No diràs la teua paraula
amb voluntat d'antologia,
car la diràs honestament,
iradament, sense pensar
en ninguna posteritat,
com no siga la del teu poble (...)*

En aquests darrers mesos on la vida de tothom ha sofert un canvi radical degut a la pandèmia, la cultura ha emergit en el moment just malgrat protocols de vegades incoherents que impedièren obrir teatres o reduïren el seu aforament i al mateix temps que els mitjans de transport públic anaven atapeïts de gent. I si, ens hem reinventat tot cercant un equilibri entre la modificació de les propostes artístiques planificades i el nivell que es pot mantenir amb elles. Potser no siga temps de fastuosos projectes culturals, o potser siga també el moment de plantejar-nos l'eficàcia de la cultura com a be de primera necessitat. Cal combatre l'errònia concepció d'entendre la cultura com una mena de plataforma de consum destinada a classes escollides (econòmicament o intel·lectualment), amb preus impossibles, amb estrelles de catxet desorbitat i que, en ocasions, va orientada a una societat desconnectada amb tot allò que l'art port a aportar de nou, presa d'un consumisme cultural envoltat d'estereotips i d'un més que avorrit *laissez faire* acomodatiu. Tal vegada la situació que ens envolta ens ha fet pensar en una cultura real i tangible, com element bàsic de convivència i com a eina fonamental per a la qualitat vital i per al creixement de la dignitat humana. La cultura ens proporciona un estat de benestar autèntic ja que no sols ens pot fer commoure sinó que ens anima a moure'ns cap a la recerca d'allò que desconeixem. És com una mena de saba nutritiva idònia per a endinsar-se en nous mons que ajuden a abatere la insuportable rutina de la involució.

Aquest rol ha estat un tret definitori de les bandes de música, les quals, al llarg de la seua història, s'han vist sempre envoltades d'un ús social i cultural ben ferm, en moments de conflicte social, de renovació política,... tot adaptant el conreu d'aquestes formacions a les situacions, idees o anhels de cada moment, de cada lloc, de cada societat. La Revolució Francesa del segle XVIII es va fer acompanyada de les bandes de camperols, les quals, en ocupar la ciutat de París, crearen la infraestructura per a la fundació, uns anys més tard, de l'actual Conservatori de la capital francesa. Els EEUU celebraren durant el mes de juny de 1869, el final de la Guerra del Nord contra el Sud, amb una gran festa, la *National Peace Jubilee*, dins la qual es va crear una gran banda dirigida per Patrick Sarsfield Gilmore (1829-1892) de més de dos cents músics provinents de totes dues parts enfrontades durant el conflicte bèl·lic, però que ara es convertien en elements d'una nova entitat musical que demostrava com es podia fer música tot naixent en llocs diferents i tot pensant de forma diversa. Enmig aquest període entre el XVIII i el XIX, va brollar un moviment social i cultural de gran

envergadura amb les bandes populars sortides per tota Europa. Aquests grups es consolidaren com a eines socioculturals on es barrejava l'oci i l'art, i amb ells, l'educació, tot fent conviure gent de diferents extractes socials, edats distintes i pensaments diversos. Amb les bandes, la música tenia i té un us palpable i pragmàtic. També al segle XIX moltes grans ciutats de l'estat espanyol, pensaren en proveir-se d'una banda municipal que servera tant per als protocols com per a l'ambientació cultural, i aquest costum es va consolidar durant el segle XX. Algunes d'aquestes formacions es professionalitzaren anys més tard, tot oferint una vida cultural ben important per a la difusió de la música de forma massiva i amb un gran nivell artístic. Això ha fet que avui l'Estat Espanyol tinga el major nombre de bandes professionals civils de tot el món. Tanmateix, no se si tots aquells que ens representen o els agents i programadors artístics responsables de teatres i auditoris en són conscients, ho coneixen, si els importa, .. però és una realitat.

Estem enmig una època que no esperàvem i que ens ha fet aturar-nos i reflexionar. La gent que treballem dia a dia per la cultura ens hem vist envoltats d'una situació estranya on no sabíem ben be què fer, hem dubtat, hem tingut por, hem treballat de valent per reinventar-se tot intentant convèncer a qui ens gestiona de la importància de la nostra tasca en la solució del problema. No som metges ni sanitaris, gràcies a ells conservem el be més apreciat: la salut del cos. Tanmateix l'ànima necessita d'una cura, un estat de calma interna que puga enfrontar-se a la lluita física contra la pandèmia: perquè som cos i ànima i perquè l'equilibri de totes dues parts contribueix a poder tenir una vida digna. I és en aquest sentit que podem dir-se resilents. Des del mes de juny passat, quan començàvem a sortir del confinament massiu, he pogut treballar tant amb la Banda Municipal de Bilbao com a la Banda Municipal de Barcelona gràcies al treball esforçat i professional dels equips de totes dues formacions, des dels professors músics fins als equips organitzatius. Amb les dues formacions, des de llavors, hauré dirigit uns vint-i-cinc concerts, la majoria amb públic, i d'altres, com és el cas de Barcelona, enregistrats per a la ràdio o be en *streaming*. Hem tingut moments de tensió per si acomplíem la normativa de distància física, si la nostra feina ens posava en un perill excessiu, els dubtes, els nervis... però hem treballat amb rigor, amb totes les mesures de seguretat i amb entusiasme. Ens hem emocionat sobre un escenari quan la gent ens demanava un bis tot i no saber si el podíem fer, per si excedíem el temps marcat. Pense que hem estat afortunats d'haver-ho pogut fer mentre molts altres companys músics, actors, tècnics... han estat a casa sense poder treballar degut a la cancel·lació de la seua activitat. Si el treball dignifica, en moments com els que estem vivint, encara ho fa més.

Això sí, aquesta feina de resistència i d'esforç que hem pogut mantenir, no ha tingut cap ressò als mitjans de comunicació, com és habitual. Les bandes de música som encara uns ens resilents i invisibles. Si es parla de cultura als periòdics, la ràdio o la televisió, no s'inclou mai a les bandes de música, a no ser, que no participem en alguna activitat folklòrica o relacionada amb l'àmbit tradicional. Fa unes setmanes, després de dirigir un concert amb el prestigiós violoncel·lista Asier Polo i la BM de Bilbao, un periodista present al concert em digué: "*Mai pensava que la banda podria estar a l'alçada d'un solista de tant de prestigi. M'he emocionat...*" Em venien a la ment tantes preguntes: per a tu que és una banda?; quants concerts de banda has escoltat?; què coneixes de la història de les bandes?... Tanmateix vaig pensar que no era moment d'entrar en una discussió banal, doncs, la música ja havia fet el seu paper i havia tombat, de nou, el gruixut mur de la ignorància. Quanta feina per fer encara...

Fa un any, en desembre del 2019 assistia a una fantàstica representació de *I Pagliacci* al Liceu de Barcelona. Roberto Alagna, en el rol de Canio, ens regalava una emocionant *Vesti la giubba* on el pallaso ens canta que ha de continuar l'actuació malgrat el dolor que li oprimeix el cor. Sense pensar-ho, aquell moment es va convertir en una premonició del que seria el 2020 per a la gent que ens dediquem a açò que en diuen art. Els desenganys de la vida han de servir d'esglaons per l'esperança. Deia un poeta: "*Aprendre que l'esperança és mentida, si no hi ha, cada dia, un esforç pel nou demà*". Agafarem forces de la gent que ens anima i d'aquells que ens ignoren, per no traïr els primers i per fer-se evidents davant dels segons, amb humilitat però amb vehemència. Que la salut ens acompanye a tots. Felicitat Any Nou.

José R. Pascual-Vilaplana
Cocentaina, 31 de desembre de 2020